

יום הנשים הבינלאומי 2026

הנסיעה במצב הנשים בישראל: ביטוי למצבה של הדמוקרטיה הישראלית בצל מלחמה מתמשכת

ענת טהון אשכנזי

סקירה

המכון הישראלי
לדמוקרטיה

מאבק | הנשי
פנינה ברטילת הנשים, לא במשטרה

המכון הישראלי
לדמוקרטיה

יום הנשים הבינלאומי 2026

**הנסיגה במצב הנשים בישראל:
ביטוי למצבה של הדמוקרטיה הישראלית
בצל מלחמה מתמשכת**

ענת טהון אשכנזי

מרץ 2026

תוכן העניינים

5	פתח דבר
	ממד ראשון: ייצוג פוליטי וייצוג בשירות הציבורי –
7	נשים בישראל נותרו מחוץ למוקדי הכוח
	ממד שני: מגמות אולטרה־שמרניות המובילות לשינויים מבניים
8	ולדה־לגיטימציה של נוכחות נשים במרחב הציבורי
13	ממד שלישי: אלימות נגד נשים – החרפה מתמשכת
	ממד רביעי: לקראת בחירות 2026: מבחן השוויון –
17	האם הבחירות ישנו את המגמה או יעמיקו אותה?
18	התמונה בכללותה וסיכום

פתח דבר

יום הנשים הבינלאומי צוין השנה בעיצומה של מערכה צבאית נגד איראן וחיזבאללה (מבצע "שאגת הארי"). למבצע הצבאי השפעה נרחבת על כלל החברה הישראלית, וכפי שהוכר לא מכבר, יש לו השפעה ייחודית על נשים, הבאה לידי ביטוי, בין היתר, בתפקידן המוגבר בעורף (לדוגמה, במקצועות הרפואה והטיפול ובחינוך), וגם בתפקידיהן המשפחתיים - במערך הטיפול בילדים ופעמים רבות בהורים. כמו כן, מצב הלוחמה משפיע ישירות על מצב התעסוקה של נשים. כל זאת על רקע העובדה שבשנת 2026 נשים נעדרות כמעט כליל ממוקדי קבלת ההחלטות הנוגעות לפתיחת המלחמה ולנתיבי סיומה. מציאות זו מתלכדת עם המאפיינים של השנה האחרונה, שבהם היה ניתן לזהות המשך של המגמות המדאיות בכל הנוגע למעמדן של נשים בישראל.

מגמות אלו באו לידי ביטוי בשחיקה בייצוג נשים, בהתגברות ביטויי אלימות, בהתחזקות מגמות אולטרה-שמרניות המטילות ספק בלגיטימיות של נוכחות מלאה ושוויונית של נשים במרחב הציבורי, וכן בפגיעה במנגנונים מוסדיים שנועדו להגן על זכויות נשים ולקדם שוויון מגדרי.

עד פרוץ המערכה האחרונה, סיום המלחמה העצימה באוקטובר 2025 והשבתם המבורכת של החטופים והחטופות הביאו לשיפור-מה במציאות הביטחונית, ולצידם נרשמה גם חזרה מסוימת של נשים לשוק העבודה. ואולם, נתוני השנה מלמדים כי ההתפתחויות החיוביות האלה לא הובילו לשיפור במעמדן של נשים. השלכותיה החברתיות והכלכליות של המלחמה הממושכת מוסיפות לבוא לידי ביטוי, בין היתר, בהיקפי האלימות, בפערים הכלכליים ובתמונת הייצוג של נשים במוקדי קבלת ההחלטות.

להלן עשרת נתוני המפתח המרכזיים מהשנה החולפת, המשקפים את השחיקה המתמשכת במעמדן של נשים בישראל:

- (1) 21% בלבד משרי הממשלה הן נשים; רק 26% מחברי הכנסת הן נשים.
- (2) אין מנכ"ליות במינוי קבע במשרדי הממשלה.
- (3) ישראל מדורגת במקום 104 מתוך 148 במדד העולמי הבוחן עוצמה פוליטית של נשים (לעומת מקום 61 ב-2022).

- (4) 37 נשים נרצחו ב־2025 על רקע מגדרי.
- (5) 50% מהנשים שנרצחו נרצחו בכלי ירי, על רקע העלייה במספר כלי הנשק שבידי הציבור.
- (6) במערכה האחרונה נגד איראן וחיבאללה מעט יותר ממחצית מציבור המפונים הן נשים, מחצית ממספר ההרוגים בעורף הן נשים, וכ־50% ממערך ההגנה האווירית הן נשים.
- (7) ישראל ירדה ממקום 27 (2021-2022) למקום 84 (2026-2025) במדד "נשים, שלום וביטחון".
- (8) אושרה הצעת החוק המרחיבה את סמכויות בתי דין דתיים לתחומים אזרחיים.
- (9) התגברה המתקפה על הלגיטימיות של נוכחות נשים במרחב הציבורי, לרבות בתפקידי לוחמה ובתקשורת. קודמה הצעת החוק להרחבת ההפרדה המגדרית באקדמיה.
- (10) לעת עתה אין מפלגה בעלת סיכוי ממשי לעבור את אחוז החסימה שבראשה עומדת אישה.

הנתונים האלה יחד משקפים מגמה ולא אירוע נקודתי. תמונה זו מדגימה במיוחד על רקע הבחירות לכנסת הצפויות להתקיים בשנה הקרובה. מצד אחד, הבחירות יכולות להיות נקודת מפנה שתעמיק את המחויבות של השחקנים הפוליטיים לשוויון מגדרי, מצד אחר, הן יכולות לגרום להרחבת הפערים ולהגברת חוסר השוויון. בשלב זה מסתמן תת־ייצוג מתמשך של נשים במערכת הפוליטית, המצב הביטחוני ממקד יותר ויותר את תשומת הלב הציבורית במנהיגים המייצגים תפיסה צבאית וניסיון בתחום זה, והחתיירה לשוויון המגדרי אינה ניצבת במקום גבוה בסדרי העדיפויות של המפלגות.

ההתפתחויות האלה אינן מתקיימות בחלל ריק, ואינן ייחודיות לישראל. בחינה השוואתית מלמדת כי המגמות המשתקפות בסקירה זו עולות בקנה אחד עם תהליכים שנצפו בשנים האחרונות בזירה הבינלאומית, ובמיוחד במדינות החוות נסיגה דמוקרטית, כגון הונגריה, קרואטיה ורומניה. גם במדינות האלה ניכרת שחיקה בתחום השוויון המגדרי, והיא מתבטאת בתהליכים מצטברים ומשלימים, ובהם קידום של שינויים חוקתיים וחוקיים המחזקים תפיסות שמרניות של ערכי משפחה.

תהליכים אלו מלווים לא אחת בצמצום האוטונומיה של נשים ובהגבלת כוחן במרחב הציבורי והפוליטי. בד בבד, ניכרת פגיעה במוסדות ממשלתיים ובמנגנונים ייעודיים לקידום שוויון מגדרי, לרבות החלשת סמכויות וקיצוץ במשאבים, מה שמצמצם את

יכולת המדינה לפעול ביעילות לקידום שוויון ולמניעת אפליה. בין השאר, מתועדים פגיעה בעצמאות מערכת המשפט ובהיקף פעולתם של מנגנוני ביקורת ואיזון, וכן צמצום המרחב האזרחי באמצעות הטלת מגבלות על פעילותם של ארגוני חברה אזרחית, ובכלל זה ארגוני נשים. תהליכים אלו מלווים גם בשחיקה במחויבות לנורמות משפטיות, לרבות נורמות בינלאומיות שנועדו להבטיח את ההגנה על זכויות נשים כחלק בלתי נפרד מן המסגרת הדמוקרטית.¹ המציאות הביטחונית בישראל מוסיפה עוד רובד דחיקה והדרה של עמדות אזרחיות בכלל, ושל עמדות נשים בפרט, ובשם הצרכים הביטחוניים, דחיקה והדרה אלו זוכות ללגיטימציה בעייתית, ולעיתים אף מנורמות.

להלן פירוט מצב הנשים בארבעה ממדים עיקריים.

ממד ראשון: ייצוג פוליטי וייצוג בשירות הציבורי - נשים בישראל נותרו מחוץ למוקדי הכוח

גם בשנה החולפת לא נרשם שיפור בייצוג נשים במוקדי קבלת ההחלטות. מספרי הנשים בממשלה (5 מתוך 24) ובכנסת (31 מתוך 120) נותרו כמעט ללא שינוי.² אומנם שיעור הנשים בממשלה עלה מעט (מ-16% ל-21%), אולם עלייה זו לא נבעה מהגדלת מספר השרות אלא מפרישתם של השרים מהמפלגות החרדיות. נתון זה בלט עוד יותר בתקופת המערכה האחרונה נגד איראן וחיזבאללה, שבה מרבית ההחלטות התגבשו בהרכב מצומצם מאוד או בוועדת השרים לענייני ביטחון לאומי (הקבינט המדיני-ביטחוני), שבה חברות שתי נשים מתוך 11 חברים.

ייצוג נמוך זה אינו רק מספרי, אלא הוא כשל הדוחק לשוליים שיקולים חברתיים, אזרחיים וביטחוניים קריטיים. הוא מבטא ויתור על נקודת המבט של חצי מהאוכלוסייה, מצמצם את מרחב הפתרונות ופוגע בחוסנה של החברה. למשל, לצד ההחלטות לפתוח

1 CONNY ROGGEBAAND & ANDREA KRIZSAN, [DEMOCRATIC BACKSLIDING AND THE BACKLASH AGAINST WOMEN'S RIGHTS: UNDERSTANDING THE CURRENT CHALLENGES FOR FEMINIST POLITICS](#) (UN Women Discussion Paper, 2020)

2 עופר קניג "ייצוג נשים במערכת הפוליטית: סקירה לרגל יום האישה הבינלאומי 2026" אתר המכון הישראלי לדמוקרטיה (8.3.2026).

במבצע צבאי וההחלטות הקשורות באופן ניהולו ובחלופות מדיניות לסיימו, חסרונן של נשים בולט גם בהחלטות בדבר מועד החזרה למקומות העבודה ולמסגרות החינוך, במיוחד לנוכח השפעת ההחלטות האלה על משפחות בכלל ועל נשים בפרט.³ חיסרון זה אף מנוגד לנוכחותן של נשים במערך הצבאי - 50% ממערך ההגנה האווירית הן נשים, 20% ממערך המילואים במבצע זה היו נשים, וכ-40% מכוחות המודיעין הן נשים.⁴

תמונה דומה ניכרת גם בשירות הציבורי. למרות התקווה שהתעוררה בעקבות פסיקתו הנחרצת של בג"ץ שהממשלה מפרה את החוק בהיעדר מנכ"ליות במשרדי הממשלה,⁵ בפועל מינתה הממשלה מאז שמונה מנכ"לים חדשים, גברים, ואף לא מנכ"לית אחת במינוי קבע. בדצמבר 2025 פרסמה נציבות שירות המדינה, כמצוות פסק הדין, נוהל שנועד להגביר את מינוין של נשים לתפקידי מנכ"ליות ולמשרות אמון נוספות. בנוהל נקבעו מנגנונים חשובים לבחינת סוגיית הייצוג ההולם, אולם עדיין מוקדם להעריך את השפעתו בשטח. עם זאת, כבר בנוסח הנוהל אפשר להצביע על מגבלה מהותית: הנוהל אינו מגדיר אחריות ממשלתית כוללת להתמודדות עם תת-ייצוג נשים במשרות האלה.

עוצמתן הפוליטית הנשחקת של נשים באה לידי ביטוי גם בדירוגה של ישראל במדדים הבינלאומיים. במדד המגדר של פורום הכלכלי העולמי לשנת 2025 דורגה ישראל במקום 104 בקטגוריית העוצמה הפוליטית של נשים (מתוך 148 מדינות), מיקום נמוך ביותר ביחס לדירוגי עבר של ישראל במדד הזה. לשם המחשה, בשנת 2022 דורגה ישראל במקום 61. ההידרדרות בדירוגה של ישראל בקטגוריה זו נובעת גם מהנסיגה בתחום הזה בישראל, וגם מהשינוי לטובה בהיבט הזה במדינות אחרות.

3 ענת טהון אשכנזי "יום האישה הבין-לאומי 2026: מה קורה כשאינן נשים במוקדי קבלת החלטות בזמן מלחמה?" וואלה (8.3.2026).

4 מערכת אתר צה"ל "אלו שיעורי הנשים המשרחות בצה"ל ובמבצע 'שאגת הארז' (8.3.2026).

5 בג"ץ 1363/23 שדולת הנשים בישראל ואחי נ' הממשלה ואחי, 24 בפברואר 2005.

ממד שני: מגמות אולטרה-שמרניות המובילות לשינויים מבניים ולדה-לגיטימציה של נוכחות נשים במרחב הציבורי

במהלך השנה האחרונה קודמו יוזמות חקיקה ושינויים בהסדרה המוסדית המשקפים מגמות אולטרה-שמרניות, המבטאות העדפה של תפיסות חברתיות ומגדריות מסורתיות וחיזוק מסגרות נורמטיביות שאינן נשענות על עקרון השוויון המגדרי. בהצטברותם, המהלכים האלה אינם נוגעים רק להסדר נקודתי, אלא משקפים שינוי רחב יותר בדפוסי ההסדרה של יחסי דת, מדינה, שוויון ומגדר ובאופן פעולתם של מוסדות ציבוריים.

להלן המהלכים העיקריים בהיבט הזה:

הרחבת סמכויות בתי הדין הדתיים

אושרה הצעת החוק להרחבת סמכויות בתי הדין הדתיים, המאפשרת לבתי הדין הרבניים והשרעיים לשמש בוררים בעניינים אזרחיים, מעבר לסמכותם הקיימת בדיני מעמד אישי (סמכות חריגה בפני עצמה בהשוואה למדינות דמוקרטיות אחרות). הצעה זו מרחיבה את מעורבותם של בתי דין הפועלים לפי דין דתי לתחומים אזרחיים שבהם חל הדין הכללי, ובכך משנה את נקודת האיזון בין המערכת האזרחית לבין המערכת הדתית.⁶ כל זאת במיוחד לנוכח העובדה שהחוק הכיר בפסק הבוררות של בית הדין הרבני כפסק דין לכל דבר, בניגוד לפסק בוררות הניתן על ידי מוסד בוררות פרטי, המחייב מתן תוקף של פסק דין מבית המשפט. מרכיב זה בחוק עבר במחטף של הרגע האחרון, כחלק מהגשת הסתייגות בסוף הליך החקיקה, בלא דיון משמעותי בוועדת חוקה וללא בחינת משמעויותיו הרבות.

מבחינת נשים, החוק, על כלל מרכיביו, בעייתי במיוחד, שכן הוא עלול להציב נשים – ובמיוחד נשים הנתונות ללחצים קהילתיים או לתלות כלכלית – בתוך מסגרת דינאית שבה הייצוג, כללי ההכרעה והפרשנות אינם מבוססים על עקרון השוויון. אומנם סמכותם

6 מרדכי קרמניצר, ענת טהון אשכנזי, עמיר פוקס ודפני בנבניסטי "חוות דעת בנושא שאלה ההסכמה מדעת בנוסח המעודכן של הצעת חוק שיפוט בתי דין דתיים (בוררות) מטעם יו"ר ועדת חוקה, חוק ומשפט" אתר המכון הישראלי לדמוקרטיה (9.12.2025); אלעד שמחיוף "אחד ביום: המהפכה החדשה: פסק דין תורה" N12 (29.3.2026).

של בתי הדין הדתיים לברור בנושאים אזרחיים מותנית בהסכמת הצדדים, אולם לנוכח הלחצים האלה, החשש הוא שהסכמתן של נשים לא תינתן מרצון חופשי. בתהליך החקיקה נוספו לנוסח הצעת החוק מנגנונים המבקשים להבטיח הסכמה מדעת, אך גם לנוכח מנגנונים אלו אי אפשר להבטיח כי ההסכמה אכן תינתן מרצון חופשי, במיוחד משום שלצד המנגנונים שנועדו להבטיח שההסכמה תהיה חופשית, נותרה בידי בתי הדין האפשרות לפתוח בהליך ביוזמת צד אחד בלבד, מה שעלול להגביר את הסיכוי שיובן בטעות שהסמכות של בית הדין הדתי לברור היא חובה ולא רשות.

לצד הפגיעה הישירה בזכויות נשים, מתן סמכות בוררות למוסד ממלכתי הפועל לפי דין דתי מטשטש את ההבחנה בין מערכת משפט אזרחית כללית לבין מערכת דתית ייחודית, ועלול לפגוע בעקרונות של אחדות הדין, ודאות משפטית ושוויון בפני החוק. בכך נוצר מבנה משפטי מפוצל, שבו נשים וגברים עשויים למצוא את עצמם כפופים למסגרות נורמטיביות שונות באותם תחומים אזרחיים.

הפרדה מגדרית באקדמיה

הצעת החוק להרחבת ההפרדה המגדרית באקדמיה, הנמצאת בהכנה לקריאה שנייה ושלישית, מבקשת לשנות שינוי מהותי בנקודת האיזון שנקבעה בפסיקה ובמדיניות המועצה להשכלה גבוהה.⁷ ההסדר הקיים הוגדר חריג, צר ומוגבל, והוא נועד להנגשה נקודתית של השכלה גבוהה לציבור החרדי בתואר ראשון בלבד ובכפוף למגבלות ברורות. לעומת זאת, הצעה החוק החדשה מבקשת להרחיב את ההפרדה לכל המוסדות, לכל תחומי הלימוד, ואף לתארים מתקדמים, על בסיס עמום של "טעמי דת", בלא הישענות על הגדרה של מיהו חרדי, כפי שהוגדרה בפסיקה. להרחבה זו תהיינה השלכות מבניות על דמותה של מערכת ההשכלה הגבוהה. אומנם נוסח הצעת החוק תוחם את ההפרדה לכיתות לימוד, אולם אם תהיה עלייה במספר הסטודנטים והסטודנטיות שילמדו בהפרדה, תיתכן זליגה הדרגתית של ההפרדה למרחבים ציבוריים נוספים.

מעבר לפגיעה הישירה בעקרון השוויון מעצם ההפרדה הפיזית על בסיס מגדר, להצעה יהיו השלכות מהותיות הן על חופש העיסוק, הן על המבנה האקדמי. בהיעדר מנגנוני

7 ענת טהון אשכנזי, ספיר פז ועדנה הראל פישר "הרחבת ההפרדה המגדרית באקדמיה" אתר המכון הישראלי לדמוקרטיה (8.2.2026).

פיקוח והגנה ברורים, יש חשש להדרה תעסוקתית מובנית נוספת של נשים מסגל ההוראה והמחקר, שבפועל לא ישובצו ללמד במסלולים מסוימים. לצד זאת, הרחבת ההפרדה לתארים מתקדמים מעוררת קושי מהותי הנוגע לליבת האיכות האקדמית. ההשכלה הגבוהה נשענת על חקר, חיפוש האמת ואתגור מוסכמות; עקרונות אלו מחייבים מפגש מתמשך עם מגוון עמדות, זהויות ותפיסות עולם. מסגרות לימוד בהפרדה מגדרית, מעצם טיבן, מצמצמות את מרחב המפגש האינטלקטואלי והחברתי בין נשים לבין גברים, ובכך עלולות לפגוע בתנאים הנדרשים להתפתחות מחקר אקדמי איכותי, שהוא מרכיב מרכזי בחוסנה של מדינה דמוקרטית. איכות אקדמית נשענת מטבעה על חשיפה למגוון זהויות ונקודות מבט ועל שיח פלורליסטי, ובכך מממשת את אחד מתפקידיה החשובים של אקדמיה במדינה דמוקרטית.

הרחבת ההפרדה המגדרית בצבא

בימים אלו, בד בבד עם הליך חקיקת החוק שנועד לכאורה להסדיר את גיוסה של האוכלוסייה החרדית (אף שבפועל הוא מסדיר בעיקר את הפטור וההשתמטות⁸), פורסמו פקודות מטכ"ל המעגנות שורה של הסדרים לשילוב חרדים בצבא, לרבות פקודות הכוללות איסור על כניסת נשים ליחידות ולחטיבות החרדיות. ההסדרים מעגנים שלושה מסלולי שירות מובחנים: מסלול סגור בהפרדה מגדרית מלאה ובתנאי סף דתיים מחמירים; מסלול בהפרדה מגדרית מלאה במתחם ייעודי; ומסלול תומך לחימה בהפרדה מגדרית ברמת הצוות. המסלולים נבדלים במידת הסגירות, מאפייני ההפרדה המגדרית ודרישות אורח החיים הדתי של המשרתים והמפקדים. הסדרים אלו מבססים את תפיסה שלגיטימי שלטובת השתלבות אוכלוסיות חרדיות (מטרה חשובה בפני עצמה), ייפגעו השוויון וחופש התנועה של נשים, וגם האפשרות לקדם נשים לכלל התפקידים בצבא.

בה בעת מתנהל קמפיין ציבורי חסר תקדים המבקש להטיל ספק בעצם הצורך בהשתלבותן של נשים בתפקידי לחימה בפרט, ובשאלת מקומן בצבא"ל בכלל. למרות הצלחת השתלבותן של נשים בתפקידים מגוונים בצבא, לרבות גילויי הגבורה של נשים ב־7 באוקטובר, הקמפיין הציבורי מציג את נוכחותן של נשים לא רק כמכשול לשילוב חרדים בצבא, אלא אף כגורם מזיק מבצעית. מסגור זה עלול לפגוע בלגיטימיות הציבורית

8 יוחנן פלסנר, שלומיה רביצקי טור־פז ונעה גשן "הצעת חוק הפטור מגיוס של הקואליציה" אתר המכון הישראלי לדמוקרטיה (27.11.2025).

של שירות נשים, לערער על מעמדן בהיותן אזרחיות שוות בזכויות ובחובות, ולהעמיק תפיסה שלפיה נוכחותן במוקדי כוח וביטחון היא חריגה או מותנית בכך שלא תפריע לאוכלוסיות אחרות להשתלב.

הרחבת שיח אולטרה־שמרני המגביר את הדה־לגיטימציה של נוכחות נשים במרחב הציבורי

לצד יוזמות חקיקה ומדיניות, מתעצבת גם אווירה ציבורית המשפיעה על העמקת מגמות אולטרה־שמרניות בשיח הציבורי. למשל, בנובמבר 2025 נערך בכנסת כנס שעסק בחשיבות "שמירת נגיעה" עד הנישואים. כנס זה מצטרף למהלכים נוספים, דוגמת כנס שנערך ב־2023 ביוזמת השדולה למען האישה החרדית והדתית בכנסת ישראל ועסק ב"זכות להפרדה מגדרית" (ולא אפשר לחלק מארגוני הנשים החרדיות להשתתף בו). דיון פומבי במרחב הציבורי והפרלמנטרי בנורמות של צניעות ושמרנות משתלב עם ההסדרים המוסדיים של הפרדה ועם הרחבת סמכויות הדין הדתי. שכן כאשר המסרים האלה מקבלים במה רשמית בבית המחוקקים הם אינם נותרים בגדר עמדה תרבותית או דתית פרטית, אלא תורמים לעיצוב נורמה ציבורית ביחס לתפקידן הראוי של נשים.

לצד המגמות המדאיות שתוארו לעיל, אפשר לזהות גם התפתחות חיובית המצביעה על קידום שוויון. כך, בעקבות עתירה לבג"ץ הודיעה הרבנות הראשית על פתיחת הרישום למבחני ההסמכה גם לנשים.⁹ עד העת האחרונה סירבה הרבנות לאפשר לנשים לגשת לכלל הבחינות, חרף פסיקת בג"ץ שעסקה בסוגיה. ההודעה על פתיחת הבחינות לנשים היא צעד חשוב בהכרה עקרונית בזכותן לשוויון בגישה להסמכה דתית. עם זאת, השאלה המרכזית היא מידת יישומה של הפסיקה – האם אכן יתאפשר לנשים לגשת לכלל הבחינות בתנאים שווים, או שמא יוערמו בפניהן קשיים פרוצדורליים, מוסדיים או בלתי פורמליים שירוקנו את ההכרעה השיפוטית מתוכן? התפתחות זו שוב ממחישה (כמו ההתרחשות בעקבות בג"ץ המנכ"ליות), כי גם כאשר נקבע בפסיקה שיש לנהוג לפי עקרון השוויון, מימושו תלוי במידת המחויבות של הגורמים המוסדיים ליישמו הלכה למעשה, וכי המאבק לשוויון מתקיים לא רק במישור ההצהרתי אלא גם במישור היישומי, על רקע החשש שהרבנות תקשה על נשים המבקשות לקבל הסמכה.¹⁰ לחששות אלו

9 בג"ץ 2688/19 אביטל אנגלברג ואח' נ' מועצת הרבנות הראשית לישראל ואח', 14 ביולי 2025.

10 אילה גולדברג "המדינה מכירה בלומדות התורה, הרבנות עדיין לא" אתר המכון הישראלי לדמוקרטיה (23.7.2025).

יש אחיזה, בין היתר, גם לנוכח אמירות דוגמת אמירתו של הרב שלמה משה עמאר רק לאחרונה, כי "עדיף שלא תהיה רבנות מאשר שנשים ייבחנו".¹¹

לסיכום ממד זה יצוין כי כלל המהלכים האלה יוצרים תנועה מצטברת של שינוי נורמטיבי. הפגיעה אינה מתמצה בשלילת זכות קונקרטית זו או אחרת, אלא היא גם פגיעה במעמדן האזרחי של נשים ובתפיסה שהן שחקניות שוות בזירה הציבורית. מהלכים אלו גורמים לשחיקה מבנית, שבה גבולות ההשתתפות הנשית במרחב הציבורי מתעצבים מחדש, דרך שינוי הדרגתי של הנורמות וההסדרים המוסדיים שבתוכם הן פועלות.

ממד שלישי: אלימות נגד נשים - החרפה מתמשכת

על רקע מצב הלחמה, תחושת המוגנות של נשים בכלל, ושל נשים ערביות בפרט, נמוכה מזו של גברים. נתונים מסקר שערך המכון הישראלי לדמוקרטיה לאחר תחילת המערכה נגד איראן מצביעים על כך שנשים חשות מוגנות פחות מגברים מפני התקיפות מאיראן: 67% מהיהודיות דיווחו כי הן מרגישות מוגנות, לעומת 81% מהיהודים, ובחברה הערבית הפער חד אף יותר: רק 8% מהערביות דיווחו כי הן חשות מוגנות, לעומת 22% מהערבים.¹² למציאות זו יש להוסיף כי כמחצית מההרוגים בתקיפות נגד העורך הישראלי הן נשים.¹³

לצד השפעתה הישירה של המלחמה על ביטחונן של נשים, בשנה החולפת היה אפשר לזהות שחיקה בביטחונן של נשים בכמה היבטים. יודגש כי אם בזירות הקודמות ראינו שחיקה נורמטיבית ומוסדית, בתחום האלימות מדובר בפגיעה ישירה ומיידית בחיי נשים.

11 איציק ברנדווין "הרב עמאר במתקפה חריפה: עדיף שלא תהיה רבנות מאשר שנשים ייבחנו" ערוץ 7 (15.2.2026).

12 תמר הרמן, ליאור יוחנני וירון קפלן "סקר בזק - 'שאגת הארץ': 82% מהציבור תומכים במבצע נגד איראן" אתר המכון הישראלי לדמוקרטיה (5.3.2026).

13 הרשות לקידום מעמד האישה "השלכות מגדריות של מבצע 'שאגת הארץ' עדכון נכון ליום 18.3.2026".

רצח על רקע מגדרי

על פי נתוני שדולת הנשים, בשנת 2025 נרצחו על רקע מגדרי 37 נשים, ותשע נשים נרצחו על רקע פלילי.¹⁴ נתונים אלו מצטרפים להמשך העלייה המדאיגה במספר מקרי הרצח (ב־2024 – 35 מקרים וב־2023 – 32, לעומת שנת 2022, שבה היו 23 מקרים וב־2021 – 27 מקרים).¹⁵

מנתוני מדד המגדר של ארגון שוות במכון ון־ליר עולה כי בשנת 2025 עלה שיעור הנרצחות בכלי ירי ל־50% (ב־2024 עמד השיעור הזה על 32% ממקרי הרצח וב־2023 – על 27%). נתון זה מלמד כי, כפי שהתריעו גורמים רבים מבעוד מועד, המדיניות להרחבת חלוקת כלי הירי היא מדיניות קטלנית עבור נשים.

מדד "נשים, שלום וביטחון" של אוניברסיטת ג'ורג'טאון בוחן 181 מדינות על פי מכלול מדדים הנוגעים לביטחון של נשים ולמעמדן. בשנים האחרונות הידרדרה ישראל גם במדד הזה. בשנים 2023–2024 דורגה ישראל במקום 80 – דירוג שיש להבינו על רקע המלחמה הממושכת, הירידה בייצוג הפוליטי של נשים, השינויים בתחושת הביטחון והפגיעה בעצמאות מערכת המשפט. במדד האחרון, לשנים 2025–2026, דורגה ישראל במקום 84. נתונים אלו בולטים במיוחד בהשוואה לדירוגי העבר של ישראל במדד הזה, ובמיוחד בהשוואה לדירוגה הגבוה יחסית בשנים 2021–2022 – מקום 27.

יצוין כי בעת האחרונה פרסמו הרשות לקידום מעמד האישה, אגף טכנולוגיות דיגיטליות ומידע במשרד לשוויון חברתי והלשכה המרכזית לסטטיסטיקה מחוון נתוני אלימות מגדרית.¹⁶ למחווה הזו יכולה להיות חשיבות רבה לאיסוף המידע הממשלתי הנוגע להתמודדות עם תופעות האלימות כלפי נשים. אומנם בשלב זה המידע חלקי בלבד, אולם כאשר יושלם יוכל המידע בו להיות לעזר רב לתכנון מיטיב של תוכניות ממשלתיות למניעת אלימות.

14 ראו ארכיון הנרצחות, **אתר שדולת הנשים**.

15 גירי אלמור־קפיתל "נתונים על רצח נשים, 2015–2025" הכנסת, מרכז המחקר והמידע (24.11.2025).

16 ראו ב**אתר המחווה**.

פגיעה בביטחון של נשים בעקבות החרפת האלימות והפשעה בחברה הערבית

למרות החרפתה הדרמטית של תופעת האלימות והפשעה בחברה הערבית והעלייה הדרמטית במספר הנשים שנפגעו ממנה צמצמה הממשלה בשנה האחרונה את תוכנית החומש לחברה הערבית "תקאדום" (החלטת ממשלה 550), שנועדה, בין היתר, לקדם השתלבות וצמיחה של נשים וגברים בחברה ובתעסוקה. בתחילה קודם מהלך לקיצוץ היקף השקעות נרחב ביותר (כשלושה מילארד ש"ח), למרות התרומה המוכחת של התוכנית במשך השנים לשילוב נשים בתעסוקה ולצמצום הפערים בתחומי החינוך וההשכלה הגבוהה.¹⁷ בסופו של דבר, לנוכח התנגדות נרחבת מצד משרדי ממשלה וארגוני חברה אזרחית, אישרו הממשלה וועדת הכספים בכנסת קיצוץ מצומצם הרבה יותר. אולם גם צמצום זה כלל פגיעה בהשקעה במרכזי צעירים ברשויות המקומיות, בבניית כיתות לימוד, במענה לאזרחים ותיקים וברשות לפיתוח כלכלי. קיצוצים אלו פוגעים בגורמים סביבתיים שהוכח שיש בכוחם לצמצם את האלימות והפשעה.

על רקע זה, לא מפתיע שבסקר שערכו מרכז ויטרי ותוכנית החברה הערבית במכון הישראלי לדמוקרטיה בדצמבר 2025 עלה כי 91% מהנשים הערביות חוששות מאוד או די חוששות לביטחון ולביטחון קרובי משפחתן (לעומת 78% מהגברים הערבים).

אלימות מגדרית בזירה הפוליטית

אלימות נגד נשים בפוליטיקה היא ביטוי של אלימות פוליטית ואלימות מגדרית.¹⁸ תופעה זו אומנם אינה חדשה, אך היא הולכת ומתרחבת, בעיקר בזירה הדיגיטלית. נהוג לזהות אלימות נגד נשים בפוליטיקה על בסיס שלושה רכיבים: **מינע**, כאשר האלימות המכוונת נגד נשים בפוליטיקה בשל מגדרן; **צורה**, כאשר האלימות לובשת צורות מגדריות, כגון הטרדה מינית, איומים בעלי אופי מיני, או אלימות מינית; **ומטרה**, כאשר האלימות

17 ח'דר טואעד, אריק רודניצקי ואופיר חדד "הקיצוץ בתקציבי בחונכת 550 לפיתוח החברה הערבית" אתר המכון הישראלי לדמוקרטיה (4.12.2025).

18 Ionel Zamfir, *Violence against Women Active in politics in the EU: a Serious Obstacle to Political Participation* (European Parliamentary Research Service, 2025); Gabrielle Bardall, Elin Bjarnegård & Jennifer M. Piscopo, *How is Political Violence Gendered? Disentangling Motives, Forms, and Impacts*, 68 (4) POLITICAL STUDIES 916-935 (2020)

מבקשת להרתיע נשים מהשתתפות בפוליטיקה, ובכך לבלום את מגמת ההעצמה של נשים בפוליטיקה, ואף להפוך אותה.

בשנה האחרונה היו כמה מקרי אלימות חריגים במיוחד נגד נבחרות ציבור. להלן כמה דוגמאות בולטות: איום על ח"כ קארין אלהרר, שבו נכתב לה כי יש "לקחת אותה עם הכיסא גלגלים – ולעזוב בירידה". דוגמה נוספת היא השתלחותו של השר דוד אמסלם בח"כ מירב בן ארי. בחילופי דברים ביניהם אמר השר: "לכי תצחצחי את הנעליים של יאיר לפיד... תפסיקי לקרקר". ברוח זו של הקטנה וביזוי על מראה חיצוני, אמר יו"ר האופוזיציה, ח"כ יאיר לפיד, לח"כ אורית סטרוק: "אני מסתכל עליה ומגיעה לי העלאה". שיא נוסף נרשם כאשר כינה השר בן גביר את ח"כ תמנו שטה "דפוקה וטיפשה" והתקרב אליה פיזית באופן מאיים.¹⁹

כדי להתמודד עם תופעת האלימות המילולית ברשתות החברתיות נקטה יו"ר הוועדה לקידום מעמד האישה ולשוויון מגדרי בכנסת, ח"כ מירב כהן, עם כניסתה לתפקיד צעד חריג, וכל ישיבה של הוועדה נפתחת בהקראת הקללות שנכתבו ונאמרו כלפיה וכלפי חברות כנסת אחרות (מסיעות שונות בכנסת) ברשתות החברתיות. בכך ניתנים ביטוי והכרה לאלימות שחברות הכנסת נתונות לה, הנושאת לעיתים קרובות אופי מגדרי מובהק.

לאלימות הפוליטית כלפי נבחרות ציבור יש להוסיף מתקפות על נשים המשרתות בשירות הציבורי, כמו המתקפה של יו"ר ועדת כספים ח"כ חנוך מילביצקי כלפי היועצת המשפטית של הוועדה עו"ד שלומית ארליך כאשר ביקש להשתיקה. נזכיר כי ח"כ מילביצקי חשוד באונס, וגם אם עומדת לו חזקת החפות, עצם מינויו לראשות ועדה למרות החשדות החמורים מעורר שאלות קשות. הצהרתו בעת מינויו כי יכהן "ללא מורא" קיבלה ביטוי מעשי כאשר בחר להטיל מורא על היועצת המשפטית, שלדבריו "מפריעה בדיבורים". ח"כ התנצל אך תלה את התנהגותו בעייפות מצטברת. לכך יש לצרף את ההתקפות משולחות הרסן כלפי היועצת המשפטית לממשלה, עו"ד גלי בהרב-מיארה, שחלקן מתייחסות למראה וחלקן לנאמנותה.

19 מורן אזולאי "עימות חריג בכנסת, בן גביר הטיח בחברת הכנסת: 'את דפוקה וטיפשה'" [ynet](https://www.ynet.co.il) (4.11.2025).

ספק אם מציאות זו מעודדת נשים לפנות לפוליטיקה או להתמנות תפקידים בכירים בשירות הציבורי.

אלימות כלפי פעילות מחאה ופגיעה בנשים "רק" בשל היותן נשים

בשנה החולפת הלכו וגברו המתקפות הפיזיות על נשים בזירה הציבורית. כך, למשל, בינואר 2026 הותקפה עיתונאית ערוץ 12 ענבר טויזר בהפגנה של החברה החרדית נגד הגיוס, ונאמר לה במפורש: "למה מביאים נשים להפגנה חרדית? תביאו גברים. אל תביאו נשים – אחר כך נתקוף אותן ואתם תגנו. תביאו גברים" (מתקפה זו מצטרפת לאווירה הכללית נגד גורמי תקשורת). בדצמבר 2025 התקיפו חרדים, באלימות, שתי חיילות ברחוב בבני ברק, רק משום שהלכו באזור.²⁰ כל זאת לצד תופעה הולכת וגוברת של הפעלת כוח ואלימות מגדרית מצד המשטרה כלפי פעילות המשתתפות בפעילות מחאה פוליטית, לרבות שימוש בעירום במהלך מעצרים ככלי להלך אימים.²¹

ממד רביעי: לקראת בחירות 2026: מבחן השוויון - האם הבחירות ישנו את המגמה או יעמיקו אותה?

היעדר נשים בהובלת מפלגות והיעדר מחויבות לקידום שוויון מגדרי

כבר בשלב זה מסתמן שבבחירות הקרובות לא תהיה ולו מפלגה אחת שיש לה סיכוי לעבור את אחוז החסימה שתעמוד בראשה אישה (או למצער מפלגה שאישה תהיה שותפה מוצהרת להובלתה). מציאות זו היא עוד ביטוי למגמת הנסיגה בייצוג נשים, לעומת מערכות בחירות קודמות, שבהן היו נשים שהובילו מפלגות. לשם השוואה, לפני קצת למעלה מעשור שלוש נשים בראשות מפלגה: ציפי לבני במפלגת "התנועה",

20 אנשיל פפר "תקיפת החיילות בבני ברק משקפת את המאבק על פני החברה בישראל" הארץ (17.12.2025).

21 עדנה הראל פישר ועמיר פוקס "מחויבות המשטרה להגנה על חופש המחאה – גם ובמיוחד בעת מלחמה" אתר המכון הישראלי לדמוקרטיה (26.6.2025); שירה ברביבאי־שחם הדרת והרתעת נשים ממחאה פוליטית במרחב הציבורי: נייר עמדה בנושא דיכוי מגדרי של מחאה פוליטית בישראל (פוליטיקלי קוראט 28.12.2025).

זהבה גלאון במפלגת מרצ ושלי יחימוביץ' במפלגת העבודה.²² אומנם כמה מהמועמדים השמיעו אמירות על חשיבות הייצוג של נשים במפלגות, אולם רוב המפלגות טרם הצהירו על מחויבותן לייצוג שוויוני של נשים ברשימה לכנסת. גם בהיבט התוכני ניכר שנושא השוויון המגדרי טרם קיבל בולטות במצעי המפלגות. יש לקוות שיחול שינוי במידת הייצוג של הנשים, וכן במחויבות הפוליטיקאים לקידום שוויון מגדרי.

החשש המיוחד של נשים ממידת ההוגנות והשוויון בבחירות הקרובות

ממדד הדמוקרטיה הישראלית 2025 של המכון הישראלי לדמוקרטיה עולים נתונים מעניינים המעידים על מידת חוסר האמון הגוברת של נשים בהוגנות מערכת הבחירות – 73% מהגברים בטוחים או חושבים שהבחירות הקרובות יהיו חופשיות והוגנות, ואילו בקרב הנשים רק 58% סבורות כך. ברוח זו, 40% מהגברים סבורים שיש סיכוי נמוך או שאין סיכוי שגורמים ישראליים יתערבו בבחירות, לעומת 31% בלבד מהנשים.²³ נתונים אלו מגבירים את החשש שבקרב נשים עלולה להתגבש ההבנה שהבחירות אינן הוגנות ושוות. גם לנתון הזה יש השלכות מצטברות על השתתפות פוליטית, על תחושת שייכות ועל לגיטימציה דמוקרטית של נשים.

התמונה בכללותה וסיכום

כאמור, המהלכים לפגיעה בזכויות נשים בישראל ובמדינות אחרות החוות נסיגה דמוקרטית אינם מתקיימים בחלל ריק. הם משתלבים בתהליכים רחבים יותר הכוללים פגיעה בארגוני חברה אזרחית, ובהם ארגוני נשים, שחיקה בעצמאות המוסדות שנועדו להבטיח הגנה על זכויות, ובראשם בתי המשפט, וכן ערעור על זכויות יסוד דמוקרטיות, כגון הזכות לשוויון וחופש הביטוי.

22 קניג, לעיל ה"ש 2.

23 תמר הרמן, ליאור יוחנני, ירון קפלן ואינה אורלי ספוז'ניקוב "הודעה לעיתונות: מדד הדמוקרטיה הישראלית 2025" אתר המכון הישראלי לדמוקרטיה (22.12.2025).

בהקשר הזה, סקירת המהלכים להחלשת הדמוקרטיה שקידמו הממשלה והקואליציה בכנסת בשנת 2025,²⁴ שנערכה במכון הישראלי לדמוקרטיה, מלמדת על היקף ניכר של יוזמות כאלה: 49 הצעות חוק נועדו להחליש את עצמאות בתי המשפט (15 מהן הוגשו ב־2025), 13 הצעות יפגעו או עלולות לפגוע בחברה האזרחית, לרבות ארגוני נשים (ארבע מהן הוגשו ב־2025) ו־66 הצעות חוק יפגעו או עלולות לפגוע בזכות לשוויון (22 מהן הוגשו ב־2025). נתונים אלו ממחישים כי במישור החקיקה (לצד מישורים נוספים המפורטים בסקירה) ניכרת מגמה מדאיגה בעלת השלכות רחב על שוויון מגדרי ועל מעמד נשים.

תמונה מצטברת זו מצטרפת לנתונים שפורטו לעיל, ומצביעה על החרפה מדאיגה בדפוסי הפגיעה בנשים במרחב הציבורי והפוליטי. ביטויי אלימות, הרתעה מנוכחות במרחב הציבורי ובמוקדי קבלת החלטות והדרה אינם אירועים נקודתיים, אלא תופעות מתמשכות ואף מתרחבות, המשפיעות בפועל על יכולתן של נשים לממש השתתפות שוויונית בזירה האזרחית והדמוקרטית. שחיקה זו בשוויון המגדרי אינה תוצר מקרי של נסיבות, אלא קשורה להכרעות מדיניות, להסדרים מוסדיים ולשינויים נורמטיביים שהעמיקו בשנה האחרונה. על רקע זה, הבחירות הצפויות להתקיים השנה חורגות מהיותן הליך פוליטי שגרתי, ועשויות להיות נקודת מבחן למחויבותה של המערכת הציבורית לעקרונות השוויון, הייצוג וההשתתפות הדמוקרטית.

עו"ד ענת טהון אשכנזי היא מנהלת המרכז לערכים
ולמוסדות דמוקרטיים במכון הישראלי לדמוקרטיה;
מומחית לשוויון מגדרי.

המכון הישראלי
לדמוקרטיה

מרץ 2026 | www.idi.org.il

תצלום: תומר נויברג, פלאש 90